

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.56.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 1151 Pana Posła Marcina Porzucka w sprawie studiowania w czasie zwolnienia lekarskiego, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia, w oparciu o stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zasiłek choroby przysługuje ubezpieczonemu, który w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego stał się niezdolny do pracy z powodu choroby.

Zasady ustalania prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, ich wysokości oraz zasady ich wypłacania ubezpieczonym określa ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 2780, z późn. zm.).

Istotą ochrony realizowanej w formie zasiłku chorobowego jest przyznanie świadczenia zastępującego zarobki utracone przez ubezpieczonego z powodu niezdolności do pracy. Zasiłek chorobowy jest rekompensatą za utracone dochody w okresie czasowej niezdolności do pracy, w szczególności w razie zaistnienia nieoczekiwanego ryzyka.

W myśl art. 17 ust. 1 cytowanej ustawy, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową, lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Przepis ten stosuje się odpowiednio do świadczenia rehabilitacyjnego oraz zasiłku opiekuńczego.

Zarówno w judykaturze, jak i w doktrynie przyjmuje się, że obie te przesłanki są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. Pierwsza okoliczność dotyczy wykonywania w okresie orzeczonej niezdolności do pracy - pracy zarobkowej. Druga polega na wykorzystywaniu zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Stwierdzenie jednej z wymienionych okoliczności jest przesłanką utraty prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia lekarskiego.

Stwierdzenie tych przesłanek następuje w drodze kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy przez płatników składek, zgłaszających do ubezpieczenia chorobowego więcej niż 20 ubezpieczonych, do podejmowania której Zakład Ubezpieczeń Społecznych upoważnia art. 68 przywołanej wyżej ustawy.

Regulacja z art. 17 ust. 1 ustawy nie jest oparta na egzemplifikacji przypadków, w których ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego. Wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia jest sformułowaniem ogólnym, a co za tym idzie obejmuje szerokie spektrum przypadków, które traktować należy jednostkowo. Niemożliwym jest stworzenie ich zamkniętego katalogu.

W orzecnictwie sądowym zauważa się, że wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy zawsze stanowi wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem, którym jest odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. Nie chodzi tu zresztą jedynie o odzyskanie pełnej zdolności do pracy, gdyż zdrowie może być traktowane nie tylko jako stan braku objawów patologicznych, ale także jako stan pełnej sprawności fizycznej, psychicznej i społecznej, a więc pełnej zdolności organizmu do utrzymywania równowagi. W jej osiągnięciu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej, jak i inne zachowania ubezpieczonego, wydłużające proces leczenia i rekonwalescencję.

W opinii Zakładu Ubezpieczeń Społecznych studiowanie, tj. uczestnictwo w zajęciach, przystępowanie do egzaminów, a także wszelkie inne aktywności studenckie w okresie orzeczonej zaświadczeniem lekarskim czasowej niezdolności do pracy, są wykorzystywaniem zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem. Bez znaczenia pozostaje forma prowadzenia studiów (stacjonarne/hybrydowe/online), a także to czy nauka jest kontynuowana, czy dopiero podejmowana.

W jednostkowych sprawach pojawia się orzecznictwo sądowe odmienne od stanowiska prezentowanego przez Zakład, jednakże marginalny odsetek spraw sądowych tego rodzaju nie powoduje zmiany stanowiska Zakładu.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie konsultował przedmiotowego zagadnienia w celu wypracowania ewentualnych rozwiązań i jednolitych stanowisk z Ministerstwem Zdrowia oraz Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Niemniej jednak pragnę zwrócić uwagę, że w przygotowanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (wpisanym do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod nr UD114), proponuje się – w kontekście planowanej reformy kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich – uszczegółowienie przesłanek, w których ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia lekarskiego. Aktualne brzmienie art. 17 przywołanej ustawy, który wskazuje, że następuje to w przypadku wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy lub w przypadku wykorzystywania zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem zwolnienia, wywołuje daleko idące rozbieżności w praktyce ZUS, orzecznictwie sądowym oraz wątpliwości po stronie ubezpieczonych. Dotyczy to w szczególności znaczenia terminów „praca zarobkowa” oraz „wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem zwolnienia”.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, profesor uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/